فصلنامه رویکردهای نوین در مهندسی صنایع و مدیریت
سال چهارم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۵
www.iem-science.ir

تبیین نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی

امید پاکباز
گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی سهروردی، قزوین، ایران
Pakbazmali5569@gmail.com

چکیده
هدف این پژوهش بررسی نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. روش پژوهش از نوع کاربردی و روش گردآوری اطلاعات آرشیوی می‌باشد. نمونه‌ی آماری شامل ۹۵ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۳ می‌باشد (تعداد کل مشاهدات برابر است با ۹۵۰ سال-شرکت). آزمون فرضیه برای با استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره و توسط نرم‌افزار ایویوز اجرا گردید. نتایج پژوهش نشان داد که کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل نمی‌کند.

واژگان کلیدی: نقش تعدیلگر، توانایی مدیریتی، تأخیر در گزارش حسابرسی، کیفیت حسابرسی

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

۱. مقدمه

در این پژوهش، ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی و چگونگی تغییر این رابطه با کیفیت حسابرس و ضعف کنترل داخلی شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. در حالی که بسیاری از متون قبلی همچون دمرجیان و همکاران[۱] (۲۰۱۲) تأثیرات مثبت توانایی مدیریتی، مانند کیفیت سود بالاتر، حق‌الزحمه حسابرسی پایین‌تر و احتمال کمتر اظهارنظر در مورد تداوم فعالیت را مستند کرده‌اند، ارتباط تجربی بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی نسبتاً کمتر بررسی شده است. تأخیر در گزارش حسابرسی، که به عنوان تعداد روزهای بین پایان سال مالی و تاریخ گزارش حسابرسی تعریف می‌شود، هم با کارایی حسابرسی و هم با تلاش حسابرسی انجام شده در این حسابرسی مرتبط است (داح و همکاران[۲]، ۲۰۲۰). همچنین گلاور و همکاران[۳] (۲۰۲۲) تأکید کردند که مشتریان و حسابرسان در تعیین به موقع بودن فرآیندهای گزارشگری حسابرسی و گزارشگری مالی، به ویژه پس از اقدامات نظارتی عمده در دهه ۲۰۰۰، نقش اساسی دارند. مطابق با این مفهوم، انتظار می‌رود که حسابرسان در فرآیند ارزیابی ریسک خود، قابلیت‌های مدیران شرکت‌های مشتری را در نظر بگیرند و/یا در تکمیل کار برای گزارشگری نهایی به کمک مدیران تکیه کنند. به طور خاص، اگر حسابرسان بر این باور باشند که مدیرانِ توانمند می‌توانند برآوردهای حسابداری دقیق‌تری ارائه دهند و ریسک‌های مشتری را کاهش دهند، در نتیجه مدیران توانمند با ارائه مستقیم کمک‌های به موقع و مرتبط، به حسابرسی سریع‌تر کمک می‌کنند، و لذا رابطه منفی بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی وجود خواهد داشت (لی و همکاران[۴]، ۲۰۲۵).

۲. بیان مسأله

توانایی مدیریتی را می‌توان تلاش، استعداد و مهارتی عنوان کرد که به واسطه‌ی مدیرعامل یا سایر مدیران ارشد شرکت، به منظور اخذ تصمیم‌های موفق، استفاده می‌گردد. از جمله اولین پژوهش‌هایی که توانایی مدیریتی را در شرکت‌ها مورد بررسی قرار داد دمرجیان و همکاران[۵] (۲۰۱۲) می‌باشد که ثابت کردند توانایی مدیریتی منجر به افزایش عملکرد شرکت می‌گردد. محققان متعددی تأثیر توانایی مدیریتی شرکت را بر اجزای مختلف شرکت مانند کارایی سرمایه‌گذاری، کارایی مالیاتی، کیفیت سود و شاخص‌های مرتبط با حسابرسی مستند می‌کنند. یکی از شاخص‌های مرتبط با حسابرسی تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی می‌باشد، تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی به تعداد روزها از پایان سال مالی تا ارائه‌ی گزارش‌های مالی سال مورد بررسی به واسطه شرکت‌ها می‌باشد. به هر میزانی که تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی کمتر شود، اطمینان نسبت به تصمیمات اخذ شده مبتنی بر اطلاعات درج شده در گزارش‌های مالی شرکت‌ها افزایش می‌یابد (خدامی‌پور و حسینی‌نیا، ۱۳۹۵). تأخیرهای گزارش حسابرسی، که به عنوان تعداد روزهای بین پایان سال مالی و تاریخ گزارش حسابرسی تعریف می‌شود، هم به کارایی کار حسابرسی و هم با تلاش حسابرسی انجام شده در آن کار مرتبط است (شارما و همکاران[۶]، ۲۰۱۷). بر مبنای قوانینی که در بازار سرمایه ایران وجود دارد، شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران متقبل هستند تا حداکثر ۴ ماه بعد از اتمام سال مالی و حداقل ۱۰ روز قبل از اینکه مجمع عمومی سهامداران تشکیل گردد، گزارش‌های مالی حسابرسی شده را افشا نمایند (بیات و احمدی، ۱۳۹۳). تقلیل کیفیت گزارش‌های حسابرسی می‌تواند نشأت گرفته از تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی و عدم افشای به موقع باشد. از طرفی دیگر، تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی منجر به عدم تقارن اطلاعاتی ذینفعان شده و موجب عدم اطمینان در خصوص تصمیم‌های سرمایه‌گذاران می‌شود (نادری و همکاران ۱۴۰۱). بنابراین، ارائه به موقع گزارشات مالی حائز اهمیت است.

[۱] Demerjian et al.
[۲] Duh et al.
[۳] Glover et al.
[۴] Li et al.
[۵] Demerjian et al.
[۶] Sharma et al.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

گلوور و همکاران[۱] (۲۰۲۲) تأکید می‌کنند که مشتریان و حسابرسان در تعیین به موقع گزارشگری حسابرسی و فرآیندهای گزارشگری مالی یکپارچه هستند. مطابق با این مفهوم، انتظار می‌رود که حسابرسان توانایی‌های مدیران شرکت مشتری را در فرآیند ارزیابی ریسک خود در نظر بگیرند و یا به کمک مدیران در تکمیل کار برای گزارش‌دهی نهایی تکیه کنند. به طور خاص، حسابرسان بر این باورند که مدیران توانمند می‌توانند برآوردهای حسابداری دقیق‌تری ارائه دهند و ریسک مشتری را کاهش دهند و در نتیجه تلاش حسابرسی را کاهش داده و یا اینکه مدیران توانمند با ارائه مستقیم گزارش به موقع و مناسب بین حسابرسی و کمک‌های حسابرسی منفی به حسابرسی کمک کنند (لی و همکاران[۲]، ۲۰۲۵).[۳]

بررسی نشان می دهد که عامل تعدیل‌کننده ممکن است بر ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر گزارش حسابرسی تأثیر بگذارد: کیفیت حسابرس پیش‌بینی می‌شود که حسابرسان با کیفیت نسبتاً پایین‌تر و شرکت‌هایی با محیط اطلاعات داخلی نسبتاً پایین‌تر برای بهبود به‌موقع بودن فرآیند گزارش‌گری مالی خارجی، بیشتر به مدیران توانا وابسته هستند. حسابرسان با کیفیت بالاتر در بسیاری از جنبه‌ها مانند سطوح صلاحیت، استقلال، محافظه‌کاری و تجربه با حسابرسان با کیفیت پایین تفاوت دارند. در مقایسه با حسابرسان غیربزرگ (غیر متخصص در صنعت)، حسابرسان بزرگ (متخصص صنعت) به منابع بیشتری دسترسی دارند، نگرانی‌های بیشتری در مورد شهرت دارند، و بنابراین مستعد محافظه‌کاری و مستقل بودن هستند. در نتیجه، آنها ممکن است در ارزیابی ریسک‌ها کمتر از همتایان خود به توانایی مدیران وابسته باشند، بنابراین تلاش حسابرسی را تخصیص می‌دهند. از طرفی دیگر؛ برای شرکت‌هایی که ضعف در سیستم کنترل داخلی دارند، توانایی معقول تیم مدیریت در ارائه پشتیبانی و کمک لازم در فرآیند حسابرسی حیاتی است. از آنجایی که حسابرس در این شرایط حساسیت کمتری (کمتر) نسبت به توانایی پایین (بالا) مدیر دارد، داشتن مدیران اجرایی ناتوان به طور قابل توجهی ریسک درک شده مشتری را بزرگتر می‌کند و منجر به تأخیرهای طولانی حسابرسی می‌شود (لی و همکاران، ۲۰۲۵).

با توجه به مبانی فوق در پژوهش حاضر در صدد خواهیم بود تا به پرسش اصلی ذیل پاسخ دهیم: آیا کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیردر گزارش حسابرسی را تعدیل می‌کند؟

۳. هدف پژوهش

این پژوهش به منظور تبیین نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی انجام شد. ایـــن پژوهـــش بـــرای بررسی فرضیه و هدف زیر انجـــام گرفـــت:

هدف

تبیین نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی

فرضیه

کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل می‌کند.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

۱ Glover et al.
۲ Li et al.

٤. پیشینه پژوهش

شاه نظری و مزروعی (۱۴۰۳) به پژوهشی تحت عنوان «تأثیر ویژگی‌های شرکت و حسابرس بر تأخیر در گزارش حسابرسی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که سودآوری و اثربخشی کمیته حسابرسی و سودآوری تأثیر معکوسی بر تأخیر در گزارش حسابرسی دارد ولی تأثیر وضعیت مالی بر تأخیر در گزارش حسابرسی مستقیم است در حالیکه اعتبار حسابرس، تخصص حسابرس در صنعت، سابقه حسابرسی و پیچیدگی حسابرس تأثیر معناداری بر تأخیر در گزارش حسابرسی ندارند.

مستاجران و خادم الحسینی (۱۴۰۳) به پژوهشی تحت عنوان «توانایی مدیریت و تأخیر در گزارش حسابرسی با تعدیل گری کیفیت حسابرسی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که ارتباط بین توانایی مدیریتی با تأخیر گزارش حسابرسی معنادار و معکوس است و این ارتباط توسط کیفیت بالای حسابرسی تعدیل نمی‌شود.

عبرتی و همکاران (۱۴۰۲) به پژوهشی تحت عنوان «ارائه الگویی از اثر معیارهای گزارش حسابرسی و ویژگی‌های شرکتی بر تأخیر در گزارش حسابرسی با توجه به معادلات ساختاری» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که ویژگی‌های شرکت اعم از اندازه شرکت، کیفیت افشا، درماندگی مالی، سهام شناور و خبرهای خوب-بد تأثیر معناداری بر تأخیر در گزارش حسابرسی دارند و همچنین تأثیر شاخص‌های گزارش حسابرسی اعم از تأخیر در گزارش حسابرسی سال قبل، نوع اظهارنظر حسابرس، استقلال حسابرس و ریسک گزارشگری بر تأخیر در گزارش حسابرسی معنادار می‌باشند.

دادجوئی و میرزائی (۱۴۰۱) به پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه بین بیش اطمینانی مدیران و تأخیر گزارش حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که بیش اطمینانی مدیران دارای ارتباط معناداری با تأخیر گزارش حسابرسی نیست.

ولی‌زاده لاریجانی و همکاران (۱۴۰۰) به پژوهشی تحت عنوان «کیفیت واحد حسابرسی داخلی، کیفیت گزارشگری مالی و تأخیر در زمان صدور گزارش حسابرس مستقل» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که ارتباط مستقیم و معناداری مابین کیفیت واحد حسابرسی داخلی با کیفیت گزارشگری مالی وجود دارد در حالیکه هیچ گونه ارتباط معناداری مابین کیفیت حسابرسی داخلی و تأخیر در ارائه گزارش حسابرس وجود ندارد.

شمس‌الدینی و شهاب‌الدینی پاریزی (۱۴۰۰) به پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی با به موقع بودن گزارش حسابرسی با در نظر گرفتن نقش تعدیلگری نزدیکی جغرافیایی بین حسابرس و صاحبکار» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که ارتباط بین کیفیت حسابرسی با به موقع بودن گزارش حسابرسی معنادار و مستقیم است و همچنین این رابطه به واسطه نزدیکی جغرافیایی بین حسابرس و صاحبکار تعدیل می‌شود و این اثرگذاری تعدیلی به صورت تقویت می‌باشد.

قدردان و معصومی (۱۴۰۰) به پژوهشی تحت عنوان «بررسی تأثیر توانایی مدیریت و کیفیت حسابرسی بر به موقع بودن گزارش حسابرسی با در نظر گرفتن نقش تعدیل کننده بحران مالی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی تأثیر معناداری بر به موقع بودن گزارش حسابرسی ندارد و همچنین کیفیت توانایی مدیریتی نیز تأثیر معناداری بر به موقع بودن گزارش حسابرسی ندارد و ارتباط غیرمعنادار بین توانایی مدیریت و کیفیت حسابرسی با به موقع بودن گزارش حسابرسی به واسطه بحران مالی تعدیل نمی‌شود.

تقی پور و همکاران(۱۳۹۷) در تحقیقی به بررسی رابطه چرخه تبدیل وجه نقد و ارزش افزوده اقتصادی در شرکت‌های پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران (اهرم مالی شرکت ها)، پرداختند.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

لی و همکاران[1] (۲۰۲۵) به پژوهشی تحت عنوان «توانایی مدیریتی، کیفیت حسابرسی و تأخیر گزارش حسابرسی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که توانایی مدیریتی به طور منفی با تأخیر گزارش حسابرسی مرتبط است، ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیرهای گزارش حسابرسی عمدتاً توسط حسابرسان با کیفیت پایین‌تر هدایت می‌شود که به واسطه اندازه حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت است. همچنین وقتی مشتریان دارای ضعف‌های کنترل داخلی هستند، رابطه منفی بارزتر است، به این معنی که نقش توانایی مدیریتی زمانی برجسته‌تر است که شرکت‌ها مسائل داخلی را تجربه می‌کنند. یافته‌های نشان می‌دهد که یک تیم مدیریتی با توان معقول برای گزارش‌دهی به موقع برای شرکت‌هایی که در شرایط نسبتاً نامطلوب فعالیت می‌کنند بسیار حیاتی است.

لو[2] (۲۰۲۵) به پژوهشی تحت عنوان «رهبری جنسیتی و به موقع بودن گزارش: بررسی تأثیر رهبری زن و نقش تنوع جنسیتی هیئت مدیره» پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد که شرکت‌ها تحت رهبری زنان (مدیر عامل زن و رئیس هیئت مدیره زن) تأخیر بیشتری در گزارش حسابرسی دارند. با این حال، حضور آنان در هیأت مدیره، تأخیر کوتاه‌تری در گزارش حسابرسی را شامل می‌شود.

امین و همکاران[3] (۲۰۲۵) به پژوهشی تحت عنوان «ویژگی‌های مدیرعامل و تأخیر گزارش حسابرسی: شواهدی از مصر» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که ویژگی‌های مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی تأثیر معناداری دارند و نشان‌دهنده ارتباط منفی بین مالکیت مدیرعامل، وضعیت مؤسس، روابط خانوادگی، دوگانگی مدیرعامل با تأخیر گزارش حسابرسی است و همچنین ارتباط منفی بین ویژگی‌های مدیرعامل و تأخیر گزارش حسابرسی در هیأت مدیره‌های بدون اعضای زن بارزتر است.

بحراوی[4] (۲۰۲۴) به پژوهشی تحت عنوان «تأثیر کیفیت حسابرسی بر به موقع بودن گزارشگری مالی: شواهدی از بازار کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس» پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد که حق‌الزحمه حسابرسی، اهرم مالی و سودآوری بر به موقع بودن گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارند. با این وجود، شواهد تجربی برای اثبات تأثیر اندازه موسسه حسابرسی، خدمات غیرحسابرسی یا دوره تصدی حسابرس بر به موقع بودن گزارشگری مالی وجود ندارد.

ابوارین و همکاران[5] (۲۰۲۱) به پژوهشی تحت عنوان «تأثیر اندازه شرکت، اندازه مؤسسه حسابرسی، سودآوری، قابلیت پرداخت بدهی و مالکیت عمومی بر تأخیر حسابرسی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که اندازه شرکت و اندازه مؤسسه حسابرسی بر تأخیر حسابرسی تأثیر دارند. در همین حال، سودآوری، توانایی پرداخت بدهی و مالکیت عمومی هیچ تأثیری بر تأخیر حسابرسی ندارند.

حسین و رینی[6] (۲۰۲۰) به پژوهشی تحت عنوان «کیفیت حسابرسی و تأخیر در حسابرسی: شواهدی از اندونزی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی تأثیر معکوس و معناداری بر تأخیر حسابرسی دارد.

عبدالله و همکاران (۲۰۱۹) به پژوهشی تحت عنوان «تأثیر ویژگی‌های شرکت و ویژگی‌های حسابرس بر تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که اثربخشی کمیته حسابرسی و سودآوری تأثیر منفی و معناداری بر تأخیر گزارش حسابرسی دارند، در حالی که وضعیت مالی تأثیر مثبت و معناداری بر تأخیر گزارش حسابرسی دارد. در عین حال، پیچیدگی حسابداری، اعتبار حسابرس، دوره تصدی حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت تأثیر معناداری بر تأخیر گزارش حسابرسی نشان ندادند.

۵. جامعه و نمونه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

[1] Li et al.
[2] Luh
[3] Amin et al.
[4] Bahrawe
[5] Ubwarin et al.
[6] Husain &Rini

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

روش نمونه‌گیری، روش غربال‌گری یا حذفی سیستماتیک می‌باشد. برای حذف شرکت‌ها در روش حذفی سیستماتیک معیارهای زیر در نظر گرفته می‌شود:

۱) شرکت قبل از سال ۱۳۹۳ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد و تا پایان ۱۴۰۲ در بورس حضور داشته باشند (فقط شرکت‌های بورس و لذا شرکت‌های بازار پایه حذف می‌شوند).
۲) سال مالی شرکت منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
۳) شرکت در طی دوره زمانی پژوهش سال مالی خود را تغییر نداده باشد.
۴) شرکت مورد نظر طی دوره پژوهش، وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماه نداشته باشد.
۵) جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، مؤسسات بیمه و لیزینگ نباشند.

۶. فرضیه پژوهش

کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل می‌کند.

مدل رگرسیونی

$$\begin{aligned} LAG_{it} = {} & \alpha_0 + \alpha_1 MA_{it} + \alpha_2 BIG_{it} + \alpha_3 MA_{it} \times BIG_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \alpha_5 MB_{it} + \alpha_6 LOSS_{it} \\ & + \alpha_7 LEV_{it} + \alpha_8 REC - INV_{it} + \alpha_9 CACL_{it} + \alpha_{10} ACQ_{it} + \alpha_{11} FINANCE_{it} \\ & + \alpha_{12} RESTATEMENT_{it} + \alpha_{13} OPINION_{it} + \alpha_{14} FEE_{it} + \alpha_{15} TENURE_{it} \\ & + \alpha_{16} CEO - TENURE_{it} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (1)$$

منبع: لی و همکاران (۲۰۲۵)

LAG تأخیر در گزارش حسابرسی شرکت i در سال t؛
MA توانایی مدیریتی شرکت i در سال t؛
Big کیفیت حسابرسی شرکت i در سال t؛
SIZE اندازه شرکت i در سال t؛
MB ارزش بازار به ارزش دفتری شرکت i در سال t؛
LOSS زیان شرکت i در سال t؛
LEV اهرم مالی شرکت i در سال t؛
REC-INV حساب های دریافتنی و موجودی کالا شرکت i در سال t؛
CACL دارایی های جاری به بدهی های جاری شرکت i در سال t؛
ACQ شرکت‌های تابعه شرکت i در سال t؛
FINANCE بدهی بلندمدت شرکت i در سال t؛
RESTATEMENT تجدید ارائه شرکت i در سال t؛
OPINION نوع گزارش حسابرسی شرکت i در سال t؛
FEE حق الزحمه های حسابرسی شرکت i در سال t؛
TENURE دوره تصدی حسابرس شرکت i در سال t؛
CEO-TENURE دوره تصدی مدیرعامل شرکت i در سال t.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

۷. آمار توصیفی

در جدول ۱، آماره‌های توصیفی (شامل میانگین[۱]، میانه[۲]، بیشینه[۳]، کمیته[۴]، چولگی[۵] و کشیدگی[۶]) هر متغیر، ارائه می‌گردد:

جدول۱. شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و نحوه توزیع متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد متغیر	تعداد نمونه	شاخص‌های مرکزی				شاخص پراکندگی	نحوه توزیع	
			میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف‌معیار	چولگی	کشیدگی
تأخیر در گزارش حسابرسی	LAG	۹۵۰	۴/۳۶	۴/۴۵	۵/۰۱	۲/۸۹	۰/۳۶	-۰/۶۸	۲/۸۵
توانایی مدیریتی	MA	۹۵۰	۰/۱۵	۰/۱۳	۰/۷۷	۰/۰۰۰۵	۰/۱۲	۲/۲۴	۸/۸۰
اندازه شرکت	SIZE	۹۵۰	۱۵/۲۵	۱۵/۱۰	۲۰/۷۲	۱۰/۱۵	۱/۶۸	۰/۳۴	۳/۴۷
ارزش دفتری به ارزش بازار	MB	۹۵۰	۲/۹۴	۲/۲۵	۹/۹۶	-۰/۸۷	۲/۳۵	۱/۰۴	۳/۵۸
اهرم مالی	LEV	۹۵۰	۰/۵۹	۰/۵۷	۱/۹۶	۰/۰۳	۰/۲۸	۱/۳۵	۷/۱۱
حساب های دریافتنی و موجودی کالا	REC-INV	۹۵۰	۰/۴۷	۰/۴۶	۰/۹۲	۰/۰۱	۰/۲۰	۰/۱۵	۲/۱۵
دارایی های جاری به بدهی های جاری	CACL	۹۵۰	۱/۵۳	۱/۳۷	۴/۹۰	۰/۱۱	۰/۸۳	۱/۳۷	۵/۴۱
حق الزحمه های حسابرسی	FEE	۹۵۰	۶/۸۳	۶/۷۶	۹/۹۰	۴/۲۷	۱/۰۲	۰/۲۲	۲/۶۶
دوره تصدی حسابرس	TENURE	۹۵۰	۲/۸۲	۲/۰۰	۱۰/۰۰	۱/۰۰	۲/۰۴	۱/۶۰	۵/۴۴
دوره تصدی مدیرعامل	CEO-TENURE	۹۵۰	۲/۶۵	۲/۰۰	۱۰/۰۰	۱/۰۰	۱/۹۷	۱/۴۹	۴/۹۸

در جدول آمار توصیفی ۱ برای تعیینِ شاخص‌های مرکزی از "میانگین، میانه، بیشینه و کمینه" استفاده شد و برای هر متغیر، مقادیر میانگین و میانه‌ی هر متغیر (تأخیر در گزارش حسابرسی، توانایی مدیریتی، اندازه شرکت، ارزش دفتری به ارزش بازار، اهرم مالی، حساب های دریافتنی و موجودی کالا، دارایی های جاری به بدهی های جاری، حق الزحمه های حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و دوره تصدی مدیرعامل)، با توجه به مقادیر بیشینه و کمینه در حد قابل قبول می‌باشند.

در جدول آمار توصیفی ۱ به منظور تعیینِ پراکندگی داده‌ها از شاخص "انحراف معیار" استفاده شد که مقدار کم آن نشان‌دهنده کم بودنِ پراکندگی متغیر را دارد که تأخیر در گزارش حسابرسی، توانایی مدیریتی، اندازه شرکت، ارزش دفتری به ارزش بازار، اهرم مالی، حساب های دریافتنی و موجودی کالا، دارایی های جاری به بدهی های جاری، حق الزحمه های حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و دوره تصدی مدیرعامل دارای انحراف معیار کم هستند.

همچنین در جدول آمار توصیفی ۱ برای تعیینِ تقارن داده‌ها از شاخص‌های "چولگی و کشیدگی" استفاده شد. اگر چولگی مثبت باشد نشان دهنده آن است که تجمع داده‌ها در سمت راست است و این امر حاکی از آن است که حجم بیشترِ مشاهدات کمتر از میانگین می‌باشد و بالعکس. در بین متغیرهای فروق؛ توانایی مدیریتی، اندازه شرکت، ارزش دفتری به ارزش بازار، اهرم

۱ Mean
۲ Median
۳ Maximum
۴ Minimum
۵ Skewness
۶ Kurtosis

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

مالی، حساب های دریافتنی و موجودی کالا، دارایی های جاری به بدهی های جاری، حق الزحمه های حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و دوره تصدی مدیرعامل دارای چولگی مثبت و تأخیر در گزارش حسابرسی دارای چولگی منفی هستند.کشیدگی نیز نشانگرِ تجمع داده‌ها در قله‌ی توزیع نرمال است و اگر مثبت باشد حاکی از قرار گرفتن قله توزیع متغیر بالاتر از توزیع نرمال را دارد و بالعکس. در بین متغیرهای فوق، تأخیر در گزارش حسابرسی، توانایی مدیریتی، اندازه شرکت، ارزش دفتری به ارزش بازار، اهرم مالی، حساب های دریافتنی و موجودی کالا، دارایی های جاری به بدهی های جاری، حق الزحمه های حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و دوره تصدی مدیرعامل دارای کشیدگی مثبت می‌باشند.

به دلیلِ مجازی بودن کیفیت حسابرسی، ضعف کنترل داخلی، زیان شرکت، شرکت‌های تابعه، بدهی بلندمدت، تجدید ارائه و نوع گزارش حسابرس، لذا برای این دو متغیر، فراوانی و درصد فراوانی در جدول ذیل ارائه می‌گردد:

جدول۲. فراوانی متغیرهای مجازی پژوهش

نام متغیر	نماد متغیر	تعداد	تعداد و درصد فراوانی سال – شرکت با عدد صفر		تعداد و درصد فراوانی سال – شرکت با عدد یک	
کیفیت حسابرسی	Big	۹۵۰	۷۷۷	٪ ۸۱/۷۹	۱۷۳	٪ ۱۸/۲۱
ضعف کنترل داخلی	ICW	۹۵۰	۷۹۷	٪ ۸۳/۸۹	۱۵۳	٪ ۱۶/۱۱
زیان شرکت	LOSS	۹۵۰	۸۲۶	٪ ۸۶/۹۵	۱۲۴	٪ ۱۳/۰۵
شرکت‌های تابعه	ACQ	۹۵۰	۴۷۸	٪ ۵۰/۳۲	۴۷۲	٪ ۴۹/۶۸
بدهی بلندمدت	FINANCE	۹۵۰	۷۹۷	٪ ۸۳/۸۹	۱۵۳	٪ ۱۶/۱۱
تجدید ارائه	RESTATEMENT	۹۵۰	۸۷۸	٪ ۹۲/۴۲	۷۲	٪ ۷/۵۸
نوع گزارش حسابرس	OPINION	۹۵۰	۳۹۴	٪ ۴۱/۴۷	۵۵۶	٪ ۵۸/۵۳

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج جدول ۲ حاکی از آن است که از بین ۹۵۰ نمونه آماری، حسابرسی ۱۷۳ نمونه توسط سازمان حسابرسی صورت گرفته است ولی حسابرسی ۷۷۷ نمونه توسط سایر شرکت‌های حسابرسی انجام شده است. از بین ۹۵۰ نمونه آماری، ۱۵۳ نمونه دارای ضعف کنترل داخلی بوده در حالیکه ۷۹۷ نمونه توسط دارای ضعف در کنترل داخلی نبودند. همچنین از بین ۹۵۰ نمونه آماری، ۱۲۴ نمونه زیان‌ده و ۸۲۶ نمونه سودده بوده‌اند. از بین ۹۵۰ نمونه آماری،۴۷۲ نمونه دارای شرکت تابعه (شرکت‌های زیر مجموعه شرکت اصلی) هستند و ۴۷۸ نمونه دارای شرکت تابعه نیستند. از بین ۹۵۰ نمونه آماری، بدهی بلندمدت ۱۵۳ نمونه بیش از ۲۰ درصد از کل بدهی‌ها است و در ۷۹۷ نمونه این‌گونه نیست. همچنین از بین ۹۵۰ نمونه آماری،۷۲ نمونه دارای تجدید ارائه (اصلاحیه) در گزارش‌های مالی هستند و ۸۷۸ نمونه تجدید ارائه ندارند و در نهایت ۵۵۶ نمونه دارای نظر مقبول حسابرس هستند و ۳۹۴ نمونه نظرمقبول از حسابرس اخذ نکرده‌اند.

تحلیل استنباطی فرضیه پژوهش

H۰) کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل نمی‌کند.

H۱) کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل می‌کند.

جدول۳ .تحلیل فرضیه پژوهش

$$LAG_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 MA_{it} + \alpha_2 BIG_{it} + \alpha_3 MA_{it} \times BIG_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \alpha_5 MB_{it} + \alpha_6 LOSS_{it} + \alpha_7 LEV_{it} + \alpha_8 REC - INV_{it} + \alpha_9 CACL_{it} + \alpha_{10} ACQ_{it} + \alpha_{11} FINANCE_{it} + \alpha_{12} RESTATEMENT_{it} + \alpha_{13} OPINION_{it} + \alpha_{14} FEE_{it} + \alpha_{15} TENURE_{it} + \alpha_{16} CEO - TENURE_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر ها	ضریب	خطا	آماره t استیودنت	سطح معناداری

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

C	ضریب ثابت	۳/۹۲	۰/۰۹	۴۲/۱۳	۰/۰۰۰۰
MA	توانایی مدیریتی	-۰/۰۶	۰/۰۳	-۱/۸۸	۰/۰۵۹۸
Big	کیفیت حسابرسی	-۰/۰۱	۰/۰۳	-۰/۴۹	۰/۶۲۰۸
$Big \times$ MA	کیفیت حسابرسی در توانایی مدیریتی	-۰/۰۵	۰/۱۱	-۰/۵۰	۰/۶۱۵۰
SIZE	اندازه شرکت	۰/۰۳	۰/۰۰۷	۵/۰۴	۰/۰۰۰۰
MB	ارزش دفتری به ارزش بازار	۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	۲/۷۳	۰/۰۰۶۴
LOSS	زیان شرکت	۰/۰۳	۰/۰۱	۲/۰۷	۰/۰۳۸۱
LEV	اهرم مالی	۰/۰۳	۰/۰۳	۱/۲۲	۰/۲۲۰۴
REC-INV	حساب های دریافتنی و موجودی‌کالا	۰/۱۰	۰/۰۳	۳/۲۹	۰/۰۰۱۰
CACL	دارایی‌های جاری به بدهی های‌جاری	-۰/۰۱	۰/۰۱	-۱/۹۰	۰/۰۵۷۴
ACQ	شرکت‌های تابعه	-۰/۰۰۳	۰/۰۴	-۰/۰۹	۰/۹۲۸۰
FINANCE	بدهی بلندمدت	۰/۰۰۵	۰/۰۱	۰/۳۶	۰/۷۱۳۵
RESTATEMENT	تجدید ارائه	۰/۰۵	۰/۰۱	۳/۲۷	۰/۰۰۱۱
OPINION	نوع گزارش حسابرس	-۰/۰۴	۰/۰۱	-۳/۳۴	۰/۰۰۰۹
FEE	حق الزحمه های حسابرسی	-۰/۰۱	۰/۰۰۸	-۲/۰۵	۰/۰۴۰۳
TENURE	دوره تصدی حسابرس	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۳	-۰/۷۷	۰/۴۴۱۱
CEO-TENURE	دوره تصدی مدیرعامل	۰/۰۰۰۶	۰/۰۰۲	۰/۲۴	۰/۸۰۲۸
ضریب تعیین				۰/۸۷	
ضریب تعیین تعدیل شده				۰/۸۵	
آماره F				۵۳/۷۰	
سطح معناداری آماره F				۰/۰۰۰۰	
آماره دوربین واتسون				۱/۵۵	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

- **آماره t استیودنت متغیرها:**

سطح معناداری آماره‌ی t استیودنت اندازه شرکت، ارزش دفتری به ارزش بازار، حساب های دریافتنی و موجودی کالا، تجدید ارائه و نوع گزارش حسابرس کمتر از ۰/۰۱ است در نتیجه با ۹۹٪ اطمینان ارتباط معناداری با تأخیر در گزارش حسابرسی دارند؛ سطح معناداری آماره‌ی t استیودنت زیان شرکت و حق الزحمه های حسابرسی بیش از ۰/۰۱ و کمتر از ۰/۰۵ است در نتیجه با ۹۵٪ اطمینان ارتباط معناداری با تأخیر در گزارش حسابرسی دارند؛ سطح معناداری آماره‌ی t استیودنت توانایی مدیریتی و دارایی‌های جاری به بدهی های‌جاری بیش از ۰/۰۵ و کمتر از ۰/۱ است در نتیجه با ۹۰٪ اطمینان ارتباط معناداری با تأخیر در گزارش حسابرسی دارند؛ ولی سایر متغیرها ارتباط معناداری با تأخیر در گزارش حسابرسی ندارد.

- **آماره ضریب تعیین تعدیل شده:**

ضریب تعیین تعدیل شده نشان دهنده‌ی آن است که ۸۵٪ از تغییرات تأخیر در گزارش حسابرسی توسط توانایی مدیریتی، کیفیت حسابرسی، اندازه شرکت، ارزش دفتری به ارزش بازار، زیان شرکت، اهرم مالی، حساب های دریافتنی و موجودی‌کالا، دارایی‌های جاری به بدهی های‌جاری، شرکت‌های تابعه، بدهی بلندمدت، تجدید ارائه، نوع گزارش حسابرس، حق الزحمه های حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و دوره تصدی مدیرعامل تبیین می‌شود.

- **آماره F:**

سطح معناداری آماره F از ۰/۰۵ کمتر است نشان دهنده معنادار بودن مدل می‌باشد.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

- **آماره دوربین واتسون:**

مقدار آماره دوربین واتسون نشان می‌دهد که در مدل رگرسیونی خودهمبستگی وجود ندارد زیرا مقدار آن بیش از ۱/۵ و کمتر از ۲/۵ است.

- **تأیید یا رد فرضیه پژوهش:**

با توجه به توضیحات مندرج در قسمت سطح معناداری آماره t استیودنت متغیر تعدیلگر (توانایی مدیریتی در کیفیت حسابرسی) و مشخص شدن عدمِ تأثیر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بینِ توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی، می‌توان اظهار داشت که کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل نمی‌کند و فرضیه پژوهش رد می‌شود.

جدول ۴ . نتایج حاصل از آزمون فرضیه پژوهش

ردیف	عنوان فرضیه	متغیرها	نتیجه	درصد اطمینان	تأیید / رد
۱	کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل می‌کند.	مستقل: توانایی مدیریتی تعدیلگر: کیفیت حسابرسی وابسته: تأخیر در گزارش حسابرسی	کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل نمی‌کند.	٪۹۵	رد

۸. تحلیل یافته‌ها و نتیجه‌گیری

فرضیه پژوهش بیان می‌کند که " کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل می‌کند".

با توجه به اینکه سطح معناداری ضریبِ توانایی مدیریتی در کیفیت حسابرسی(α_3) از ۰/۰۵ بیشتر به دست آمد لذا با ٪۹۵ اطمینان فرضیه پژوهش مورد تأیید قرار نگرفت و می‌توان بیان داشت که کیفیت حسابرسی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی را تعدیل نمی‌کند و این بدان معناست که با افزایش کیفیت حسابرسی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی تغییری پیدا نمی‌کند و ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی به عواملی غیر از کیفیت حسابرسی وابسته است . نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش لی و همکاران (۲۰۲۵) همسو نمی‌باشدولی با نتایج پژوهش مستاجران و خادم الحسینی (۱۴۰۳) همسو است.

۹. پیشنهادهای برای پژوهش‌های آتی

۱- پیشنهاد می‌گردد نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی و وجود ضعف‌های کنترل داخلی ارتباط بین اعتماد بیش از حد مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی بررسی قرار گیرد.

۲- پیشنهاد می‌گردد نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی و وجود ضعف‌های کنترل داخلی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی با استفاده از سایر شاخص‌های اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی همچون تخصص حسابرس در صنعت مورد بررسی قرار گیرد.

۳- پیشنهاد می‌گردد نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی و وجود ضعف‌های کنترل داخلی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی در مراحل مختلف چرخه عمر شرکت مورد بررسی قرار گیرد.

٤- پیشنهاد می‌گردد نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی و وجود ضعف‌های کنترل داخلی ارتباط بین توانایی مدیریتی و تأخیر در گزارش حسابرسی به تفکیک در بین صنایع مختلف بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گیرد.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

منابع

۱. تقی پور، محمد، آهی تبار، پیمان، عبدی، جلال، ارزنلو، اسماعیل (۱۳۹۷).بررسی رابطه چرخه تبدیل وجه نقد و ارزش افزوده اقتصادی در شرکتهای پذیرفته شده در بازار بورس اوراق بهادار تهران(اهرم مالی شرکت ها). ششمین کنفرانس ملی اقتصاد در شرایط تحریم. مازندران. بابلسر.

۲. خدامی‌پور، احمد و حسینی‌نیا، سمیه، (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین تخصص حسابرس و تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی با محافظه‌کاری حسابداری، پژوهش حسابداری، شماره۲۲، ۷۳-۹۵.

۳. خوزین، علی؛ ناروئی، مریم و تقی‌زاده، رضا، (۱۴۰۳). تأثیر مشغله موسسات حسابرسی بر تأخیر در گزارش حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین همایش ملی رویکردهای نوین در حسابداری، حسابرسی و مالی، ایران.

٤. دادجوئی، عالمه و میرزائی، مژگان، (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین بیش اطمینانی مدیران و تأخیر گزارش حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۵، شماره ۶۹، ۸۷-۹۹.

۵. شاه نظری، اسماعیل و مزروعی، مهدی، (۱۴۰۳). تأثیر ویژگی‌های شرکت و حسابرس بر تأخیر در گزارش حسابرسی، هفتمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری، اقتصاد و بانکداری، ایران.

٦. شمس‌الدینی، کاظم و شهاب‌الدینی پاریزی، فاطمه، (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی با به موقع بودن گزارش حسابرسی با در نظرگرفتن نقش تعدیلگری نزدیکی جغرافیایی بین حسابرس و صاحبکار، فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری، دوره ۷، شماره ۲، ۴۷-۶۱.

۷. عبرتی، محمدرضا؛ بحری ثالث، جمال؛ جبارزاده کنگرلوئی، سعید و آشتاب، علی، (۱۴۰۲). ارائه الگویی از اثر معیارهای گزارش حسابرسی و ویژگی های شرکتی بر تأخیر در گزارش حسابرسی با توجه به معادلات ساختاری، فصلنامه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۱۲، شماره۲، ۱۵۵-۱۸۰.

۸. قدردان، احسان و معصومی، فریبرز، (۱۴۰۰). بررسی تأثیر توانایی مدیریت و کیفیت حسابرسی بر به موقع بودن گزارش حسابرسی با در نظر گرفتن نقش تعدیل کننده بحران مالی، چهارمین همایش ملی توسعه علوم فناوری‌های نوین در مدیریت، حسابداری و کامپیوتر، ایران.

۹. مستاجران، عبدالرسول و خادم الحسینی، امیرمحمد، (۱۴۰۳). توانایی مدیریت و تأخیر در گزارش حسابرسی با تعدیل گری کیفیت حسابرسی، فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، سال۸، شماره۹۵، ۱۹۴۴-۱۹۶۱.

۱۰. نادری، زاهد و امید سمیعی، (۱۴۰۲). بررسی تاثیر حاکمیت شرکتی بر تاخیر گزارش حسابرس، نشریه کنکاش مدیریت و حسابداری، ۳(۲)، ۱۹۱-۲۰۹.

۱۱. ولی‌زاده لاریجانی، اعظم؛ رحمانی، علی و شعبانی اصل، سمانه، (۱۴۰۰). کیفیت واحد حسابرسی داخلی، کیفیت گزارشگری مالی و تأخیر در زمان صدور گزارش حسابرس مستقل، مجله پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، دوره ۱۰، شماره۲.

۱۲. Abdillah, M.R., Mardijuwono, A.W. and Habiburrochman, H. (2019). The effect of company characteristics and auditor characteristics to audit report lag, Asian Journal of Accounting Research, Vol. 4 (1), 129-144.

۱۳. Amin, M.A., Abdelmaged, E.M., Ibrahim, A.E. and Abdelfattah, T. (2025). CEO characteristics and audit report lag: evidence from Egypt. International Journal of Accounting & Information Management, Vol. 33 (1), 32-67. https://doi.org/10.1108/IJAIM-03-2024-0096

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

۱۴. Bahrawe, S. (2024). The impact of audit quality on timeliness of financial reporting: evidence from GCC market, Journal of Islamic Accounting and Business Research, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. https://doi.org/10.1108/JIABR-05-2024-0166
۱۵. DeFond, M. and Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research, Journal of Accounting and Economics, Vol. 58 (2-3) 275-326, doi: 10.1016/j.jacceco.2014.09.002.
۱۶. Demerjian. P, Lev. B, Lewis. M, and Mc Vay. S,. (2012). Managerial Ability and Earnings Quality. The Accounting Review. American Accounting Association. Vol. 88 (2),: 463-498.
۱۷. Duh, R. R., Knechel, W. R., & Lin, C. C. (2020). The effects of audit firms' knowledge sharing on audit quality and efficiency. Auditing: A Journal of Practice & Theory, 39 (2), 51–79.
۱۸. Glover, S. M., Hansen, J. C., & Seidel, T. A. (2022). How has the change in the way auditors determine the audit report date changed the meaning of the audit report date? Implications for academic research. Auditing: A Journal of Practice & Theory, 41 (1), 143–173.
۱۹. Li. Y, Liu. S, and Zhou. Y,. (2025). Managerial ability, audit quality, and audit report lag. Advances in Accounting, Vol. 68,: 1-14.
۲۰. Luh, P.K. (2025). Gendered leadership and reporting timeliness: examining the effect of female leadership and the role of board gender diversity. Journal of Applied Accounting Research, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. https://doi.org/10.1108/JAAR-03-2024
۲۱. Sharma, D. S., Tanyi, P. N., & Litt, B. A. (2017). Costs of mandatory periodic audit partner rotation: Evidence from audit fees and audit timeliness. Auditing: A Journal of Practice & Theory, 36(1), 129–149.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]